

विशेष लेख...

भारतात इच्छा मृत्यूबाबत कायदा काय सांगतो?

– प्रा डॉ सुधीर अग्रवाल

ज्योतिर्मय साहित्य

सर्वोच्च न्यायालयाने इतिहासात पहिल्यांदाच दया मरणाला परवानगी देण्याचा निर्णय घेतला. तेरा वर्ष कोमात असलेल्या ३२ वर्ष वयाच्या एका व्यक्तीला जिवंत राखणारी कृत्रिम जीव रक्षक प्रणाली काढून घेण्यास न्यायालयाने संमती दिली.

रुग्णाला जिवंत ठेवण्यासाठी आवश्यक असलेले उपचार किंवा जीवन रक्षक प्रणाली थांबवून किंवा काढून टाकून त्याला नैसर्गिक मृत्यू येऊ देण्याची जाणीवपूर्वक केलेली कृती म्हणजे दया मरण होय.

भारतात इच्छामरण पूर्णपणे कायदेशीर नाही मात्र नेदरलँड, बेल्जियम लक्झेम्बर्ग कॅनडा स्पेन न्यूझीलँड कोलंबिया इक्वेडोर, उरुग्वे ऑस्ट्रेलिया या राज्यांमध्ये दया मरण कायदेशीर परवानगी आहे.

भारतात काही कडक अटींसह इच्छा मरणाला परवानगी देण्यात आली आहे. भारतात निष्क्रिय इच्छामृत्यू कायदेशीर आहे, मात्र सक्रिय इच्छामृत्यू पूर्णपणे बेकायदेशीर आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने (२०१८ आणि २०२३ चा निकाल) गंभीर आजारी किंवा व्हेंटिलेटरवर असलेल्या रुग्णांचे उपचार थांबवण्याची (पॅसिव्ह इच्छामृत्यू) परवानगी दिली आहे, ज्याला सन्मानाने मरण्याचा अधिकार (मानले जाते).

याचे मुख्य दोन प्रकार पडतात: अँक्टिव्ह यूथेनेसिया मध्ये रुग्णाला विषारी इंजेक्शन देऊन मृत्यू दिला जातो, जो भारतात प्रतिबंधित आहे. तर पॅसिव्ह यूथेनेसिया मध्ये रुग्णाला जिवंत ठेवणारी लाइफ सपोर्ट सिस्टीम किंवा व्हेंटिलेटर काढून घेतले जाते, ज्यामुळे नैसर्गिकरित्या मृत्यू होतो. भारतात विशिष्ट परिस्थितीत केवळ पॅसिव्ह यूथेनेसियालाच परवानगी आहे.

भारतातील कायदेशीर स्थिती आणि अरुणा शानबाग केस भारतात इच्छामृत्यूच्या चर्चेला अरुणा शानबाग प्रकरणाने मोठी दिशा दिली. कित्येक दशके कोमात असलेल्या अरुणाच्या केसमध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने प्रथमच स्पष्ट केले होते की, अत्यंत दुर्मिळ () प्रकरणांमध्ये पॅसिव्ह यूथेनेसिया दिला जाऊ शकतो. भारतीय संविधानानुसार प्रत्येक व्यक्तीला प्रतिष्ठेने जगण्याचा अधिकार आहे आणि विशिष्ट स्थितीत प्रतिष्ठेने मरण्याचाही अधिकार मिळायला हवा, असे न्यायालयाचे मत आहे. जर रुग्ण दीर्घकाळ कोमात असेल, तर त्याचे पालक किंवा पालकत्व स्वीकारलेली व्यक्ती हायकोर्टात याचिका दाखल करू शकते. त्यानंतर तीन तज्ज्ञ डॉक्टरांची समिती रुग्णाची तपासणी करते आणि त्यांच्या अहवालानुसार न्यायालय अंतिम निर्णय घेते.

सन्मानाने निरोप घेण्याचा अधिकार: मानवाधिकार कार्यकर्त्यांच्या मते, एखाद्या व्यक्तीला केवळ यंत्रांच्या सहाय्याने वेदनेत जिवंत ठेवणे हे त्याच्या अधिकारांचे उल्लंघन आहे. हरीश राणा प्रकरणातील सर्वोच्च न्यायालयाचा निर्णय हा अशाच वेदनांतून मुक्ती देणारा ठरला आहे. कायद्याचा मूळ उद्देश हा आहे की, कोणाचाही जीव घाईने घेतला जाऊ नये, परंतु त्याच वेळी रुग्णाची दुर्दशा थांबवणे देखील महत्त्वाचे आहे. हरीश राणाचे प्रकरण भारतीय वैद्यकीय आणि कायदेशीर इतिहासातील एक महत्त्वाचा टप्पा मानले जात आहे, ज्याने सन्मानाने निरोप घेण्याच्या अधिकारावर शिकामोर्तब केले आहे.

भारतात इच्छा मरण पूर्णपणे कायदेशीर नाही परंतु काही कडक अटींसह पॅसिव्ह इच्छा मरणाला परवानगी देण्यात आली आहे २०१८ मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने एका महत्त्वपूर्ण निर्णय पॅसिव्ह इच्छा मरणाला मान्यता दिली होती या प्रक्रियेसाठी मेडिकल बोर्डाची तपासणी अनिवार्य असते रुग्णालयाच्या प्रकृतीत सुधारणा होण्याची शक्यता आहे किंवा नाही हे डॉक्टरांची टीम ठरवते तसेच यासाठी कुटुंबाची संमती असणे ही अत्यंत आवश्यक आहे.

भारतात न्यायालयीन निरीक्षणखाली निष्क्रिय इच्छामरण कायदेशीर आहे. या पद्धतीनुसार, डॉक्टरांना अशा रुग्णांचे जीवन आधार मागे घेण्याची परवानगी आहे जे बदल न होता वनस्पति अवस्थेत असतात. अरुणा शानबाग यांच्या प्रकरणाने भारतात निष्क्रिय इच्छामरण कायदेशीर करण्यात आले . खंडपीठाने सक्रिय इच्छामरणाला परवानगी दिली नाही परंतु काही सावधगिरी बाळगून विशेष परिस्थितीत निष्क्रिय इच्छामरणाला परवानगी दिली जाऊ शकते असे मत मांडले.

जर रुग्ण शुद्धीवर असेल तर त्याच्या स्वतःच्या इच्छा विचारात घ्याव्या लागतात आणि जर रुग्ण बेशुद्ध असेल तर जवळच्या नातेवाईकांच्या म्हणजेच जोडीदाराच्या, पालकांच्या, मुलांच्या आणि इतरांच्या इच्छा विचारात घ्याव्या लागतात. जर जवळचा नातेवाईक उपलब्ध नसेल तर पुढच्या मित्राचे मत घेतले जाऊ शकते.

त्यानंतर, हे प्रकरण उच्च न्यायालयात जावे लागेल आणि किमान दोन न्यायाधीशांच्या खंडपीठाने या प्रकरणाची सुनावणी करावी लागेल. रुग्णाची तपासणी करण्यासाठी खंडपीठाकडे तीन सक्षम डॉक्टरांची टीम देखील असावी. याव्यतिरिक्त, खंडपीठाने राज्याचे आणि रुग्णाच्या जवळच्या नातेवाईकांचे विचार विचारात घेतले पाहिजेत. सर्वोच्च न्यायालयाने असे म्हटले की संसद भारतात इच्छामरणावर कायदा करेपर्यंत ही प्रक्रिया पाळली पाहिजे.

सरकार द मॅनेजमेंट ऑफ पेशंट्स विथ टर्मिनल इलनेस - विथड्राव्गल ऑफ मेडिकल लाईफ सपोर्ट बिल नावाचे विधेयक तयार करण्याच्या प्रक्रियेत आहे. भारतीय कायदा आयोगाच्या शिफारशीनुसार हे विधेयक तयार केले जात आहे ज्यामध्ये असे म्हटले आहे की जेव्हा रुग्ण पॅसिव्ह व्हेंजिटेड स्टेट (पीव्हीएस) मध्ये असतो किंवा अपरिवर्तनीय वैद्यकीय स्थितीत असतो तेव्हा त्याचा लाईफ सपोर्ट काढून घेतला जाऊ शकतो.

केंद्र सरकार लिविंग विलच्या संकल्पनेला विरोध करते कारण त्याचा गैरवापर होऊ शकतो. लिविंग विलच्या परवानगीने, लोक आधीच घोषित करू शकतात की त्यांना गंभीर आजाराच्या बाबतीत लाईफ सपोर्टवर ठेवू नये.

उन्हाचा कडाका वाढला, शाळेची वेळ बदलली

जिल्हा परिषद सीईओंनी काढला आदेश, सकाळच्या सत्रात वाजणार घंटा

ज्योतिर्मय साहित्य

बुलढाणा: होळीचा सण पार पडला की उन्हाळ्याची तीव्रता जाणवायला सुरुवात होते, असे ज्येष्ठ नागरिक आणि वयोवृद्ध सांगत असतात. त्याचनुसार आता उन्हाच्या झळा बसायला सुरुवात झाली असून मार्च महिन्याच्या दुसऱ्याच आठवड्यात अनेक जिल्ह्यात सूर्य कोपल्याचं दिसून येतं. विदर्भाने तापमानाने चाळीसी पार केली असून पुणे, सोलापूरतही तापमानाचा पार चढला आहे. एकीकडे १० वी, १२ वीच्या विद्यार्थ्यांच्या परीक्षा संपल्या असून शालेय विद्यार्थ्यांच्या परीक्षांना सुरुवात होत आहे. त्याच पार्श्वभूमीवर विदर्भातील उन्हाचा पारा लक्षात घेता, बुलढाण्यातील अधिकाऱ्यांनी महत्त्वाचा निर्णय घेतला आहे. त्यानुसार, आता जिल्हा परिषदेच्या शाळा सकाळच्या सत्रात भरवण्यात येणार आहेत.

उन्हाच्या तडाख्यापासून बचाव आणि विद्यार्थ्यांच्या आरोग्याच्या दृष्टीने जिल्हा बुलढाणा परिषदेच्या मुख्य कार्यपालन अधिकाऱ्यांनी शाळेच्या वेळेसंदर्भात आदेश काढले आहेत. विदर्भात उन्हाचा तडाखा वाढतच असून बुलढाणा जिल्ह्याचे तापमान ही

वाढतच आहे. जिल्ह्याचे तापमान ३९ डिग्री सेल्सिअसवर पोहोचले असून या तापमानाचा परिणाम आता जिल्हा परिषद शाळेवरही होत आहे. विद्यार्थ्यांना तापमानाचा कोणताही त्रास होऊ नये, म्हणून बुलढाणा जिल्हा परिषदेच्या शाळा सकाळच्या सत्रात भरवण्याचे आदेश जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यपालन अधिकाऱ्यांनी दिले आहेत.

जिल्हा परिषद अधिकाऱ्यांच्या सूचनेनुसार आता, शाळा नियमितपणे सकाळी ७ ते ११.३० वाजेपर्यंत भरतील. तर शाळेत पुरेसा पाणीसाठी ठेवण्याच्या सूचना सुद्धा प्रत्येक गट शिक्षणाधिकारी यांना देण्यात आल्या आहेत.

परभणीचे तापमान ३८ अंशावर परभणी जिल्ह्यात गेल्या आठवडाभरापासून उष्णतेची तीव्रता

वाढत असून तापमान सातत्याने ३७ अंशांच्या पुढे जात आहे. आज जिल्ह्याचे कमाल तापमान ३८.०४ अंश सेल्सिअस इतके नोंदवले गेले असून उकाड्यामुळे नागरिक त्रस्त झाले आहेत. दुपारच्या वेळेत उन्हाची तीव्रता अधिक जाणवत असल्याने रस्त्यांवरची वर्दळ कमी होताना दिसत आहे. वाढत्या तापमानामुळे बाजारपेठा, चौक आणि सार्वजनिक

ठिकाणी नागरिक सावलीचा आसरा घेताना दिसत आहेत. हवामान तज्ज्ञांच्या मते, मार्च महिन्याच्या सुरुवातीलाच तापमानात वाढ झाल्याने पुढील काही दिवसांत उष्णतेची लाट अधिक तीव्र होण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे नागरिकांनी शक्यतो दुपारच्या वेळेत बाहेर पडणे टाळावे, भरपूर पाणी पिणे आणि उष्णतेपासून बचाव करण्याच्या उपाययोजना कराव्यात, असे आवाहन करण्यात येत आहे.

अकोल्यात ४१ अंशांवर उन्हाळा आला की संपूर्ण राज्यभरात चर्चा असते ती अकोल्याच्या कडक आणि रणरणत्या उन्हाची. मार्चच्या एन दुसऱ्या आठवड्यातच अकोल्याचा पारा ४१ अंशांवर गेलाय. काल अकोल्याचं तापमान ४१ अंश एवढं होतं. आता अकोल्यातील कडक ऊन आणि उकाड्यापासून आपलं संरक्षण करण्यासाठी अकोलेकर वेगवेगळे युक्त्या आणि उपाययोजना करताना दिसत आहेत. अकोल्यातील सर्वाधिक रहदारी असलेल्या न्यू तापडियानगरच्या रेल्वे क्रॉसिंगवर नागरिकांच्या उन्हापासून बचावासाठी चक्र ग्रीन नेटचा मंडप टाकण्यात आलाय. (सौजन्य : एबीपी माझा)

आभासी जगात हरवलेला मातीचा गंध

ज्योतिर्मय साहित्य

काळाचा प्रवाह अथांग असतो हे जरी सत्य असलं, तरी मन मात्र आजही गावाकडच्या त्या विस्तीर्ण माळानावर आणि शेणानं सारवलेल्या अंगणात रेंगाळत राहतं. आजची पिढी लॅपटॉप आणि मोबाईलच्या निळ्या प्रकाशात हरवलेली असताना, आमच्या पिढीचा तो मुक्त संचार आठवला की स्मृतीचं आकाश नकळत भरून येतं. आम्ही ती भाग्यवान पाखरं होतो, ज्यांच्या बालपणाला इंटरनेटचं कुंपण नव्हतं. आमचं विश्व चार भिंतींच्या चौकटीत कोंडलेलं नव्हतं, तर ते रणरणत्या मातीत आणि मोकळ्या आभाळाखाली स्वच्छंद झुलत होतं.

शाळेची सुट्टी म्हणजे आमच्यासाठी आनंदाचं लेणं असायचं.

राजेशाही भास व्हायचा. लाकडी भोवऱ्याला सुतळीची पीळदार साथ देऊन जमिनीवर एखाद्या नर्तकासारखं फिरवताना मिळणारा आनंद गगनात मावेनासा व्हायचा. उन्हाचा तडाखा वाढला की पावलं आपोआप वडाच्या शीतल छायेकडे वळायची. सूरुपारंब्या खेळताना आम्ही साक्षात वानरसेनाच उन्हातही आमचा उत्साह सदैव उधाणलेला असायचा. सुट्टी म्हणजे आमच्यासाठी एक मुक्त आकाश होतं, जिथं आम्ही पंख पसरून मनसोक विहार करायचो.

लहानपण म्हणजे जणू आनंदाची एक सुंदर पहाट होती. सकाळच्या कोवळ्या उन्हात सुरु झालेला विटी-दांडूचा खेळ दुपारपर्यंत रंगायचा. दोन गोट्यांचा एकमेकांवर आदळून होणारा तीक्ष्ण कणक आवाज आणि अचूक साधलेला नेम आजही मनात घर करून आहे. एकावर एक रचलेली सात दगडांची लंगोरी चेंडू फोडून ती पुन्हा रचण्यातला थरार शब्दांत पकडता

येणार नाही. सायकलचं जुनं चाक काठीने पळवत गावभर हुंदडताना आम्हाला जणू फेरारी चालवल्याचा

राजेशाही भास व्हायचा. लाकडी भोवऱ्याला सुतळीची पीळदार साथ देऊन जमिनीवर एखाद्या नर्तकासारखं फिरवताना मिळणारा आनंद गगनात मावेनासा व्हायचा. उन्हाचा तडाखा वाढला की पावलं आपोआप वडाच्या शीतल छायेकडे वळायची. सूरुपारंब्या खेळताना आम्ही साक्षात वानरसेनाच

व्हायचो. पारंब्यांना लटकून मारलेली ती धाडसी झेप आजच्या साहसी खेळांनाही फिकी पाडणारी होती. सावलीत बसून चिमुकल्या हातांनी मांडलेला भातुकलीचा संसार, रंगलेला पत्त्यांचा डाव आणि सागरगोट्यांचा मंजुळ नाद आजही कानात गुंजतो. चॅल्लस-आठ खेळताना होणारी बोटांची कसरत आणि चिंचोक्यांच्या खेळात वेळ वाऱ्यासारखा उडून जायचा. कधी उन्हाच्या झळा असह्य झाल्या की विहिरीच्या काठावर आमची जत्रा भरायची. त्या संध निळ्या पाण्यात मारलेली धपकन उडी देहाबरोबरच मनालाही तुम करून

जायची. रात्री चांदण्यांच्या साक्षीनं अंगणात रंगणाऱ्या भेंड्या आणि

शब्दकोड्यांच्या खेळात ती रात्र कधी संपूच नये, असं वाटायचं. शिवाणापाणी आणि विषामृत खेळताना मिळालेलं जीवदान अन् जोडसाखळीत एकमेकांचे हात घट्ट धरून धावताना विलेलेली अतूट मैत्री आजही हवीहवीशी वाटते. कच्चा लिंबू म्हणून लहानपणाचा मायेनं सामावून घेण्याची ती निखळ वृत्ती आजच्या या सधें च्या युगात कुठंच दिसत नाही. खेळात बाद झाल्यावरही हसत हार पचवून पुन्हा उभं राहण्याची ताकद आम्हाला याच मातीनं दिली. या

खेळांनी आम्हाला केवळ क्षणिक आनंद दिला नाही, तर शब्दांची, नात्यांची आणि अनुभवांची समृद्ध शिदोरी दिली. पगा-दुगा-तिगा किंवा अबक-दुबक-तिबक हे शब्द आजच्या पिढीला परक्या भाषेतील वाटतील; पण ती आमची सांकेतिक भाषा होती. या शब्दांच्या खेळातूनच आमची मैत्री अधिक घट्ट झाली आणि भाषेला खऱ्या अर्थानं मातीचा गंध लाभला.

आजच्या या सिमेंटच्या जंगलात ती निरागस पाखरं

कुठं तरी हरवून गेली आहेत. शहरातल्या गल्ल्यांमध्ये मुलांचा तो किलबिलाट आता ऐकू येत नाही. लंगोरीचे दगड आता विखुरलेले दिसतात आणि विटी-दांडू कुठं तरी अडगळीत धूळ खात पडले आहेत. खिशातल्या गोट्यांची ती श्रीमंती आता डिजिटल कॉइन्समध्ये बदलली आहे. पण त्या मातीशी जोडलेल्या नात्यात जो ओलावा होता, तो या आभासी जगात कुठंच दिसत नाही. आपण कदाचित पुन्हा तसं बालपण जणू शकणार नाही, पण त्या आठवणींच्या उजेडात पुढच्या पिढीला थोडा तरी नैसर्गिक आनंद मिळवून देऊन त्यांचं आयुष्य अधिक समृद्ध आणि उबदार नक्की बनवू शकतो.

गुढीपाडव्यापासून आपण ज्योतिर्मय दैनिकात वाढदिवसाचा शुभेच्छा जाहिराती सुरु करीत आहोत, आपल्या घरातील मुलांचे किंवा मुलींचे वाढदिवस शुभेच्छारूपी जाहिराती मधून साजरे करणार आहोत.

शुभेच्छा दिल्याने प्रेम वाढते, आपुलकी वाढते तसेच आनंदी वातावरण निर्माण होते.

सर्वांना ही कल्पना निश्चित आवडेल असे मला वाटते. त्याकरिता नाममात्र शुल्क असणार आहे.

- 15 वर्षांच्या आत असेल तर फक्त 100 रुपये
- 15 वर्षांवरील व्यक्तीस फक्त 300 रुपये.
- जाहिरातीचा मॅटर व पैसे वाढदिवसाच्या दोन दिवस आगोदर पाठविणे.
- डिझाईन करून पाठविले तरी चालेल, किंवा मॅटर व्हाट्सअप वर पाठविणे, मॅटर लिमिटेड असावा.
- जाहिरातीचे पेमेंट 7743918559 या नंबरवर ऑनलाईन पाठविणे.
- काही शंका असेल तर 7743818559 या नंबरवर फोन करणे.
- पुण्यस्मरणची जाहिरात पण फक्त 100 रु.मध्ये प्रकाशित केली जाईल.

जाहिरात व्यवस्थापक, ज्योतिर्मय साहित्य, पुणे

जात्यावरच्या ओव्या.....

**लेकीला याद माऊलीची
रडू आल खळाखळा
देखणा मायचा तोंडवळा**

जणू माळव्याचा मळा ||५४४||

**लेक वढती खटलं
रंधा वाढा बारोमास
पिळ पडला पोटाला
डोईवर आला दिस ||५४५||**

©® **सौ. मनोरमा बोराडे**
छत्रपती संभाजी नगर
मो. 70207 33758

**मनोपनिषद अर्थात
मनाचे श्लोक - भाग ७**

ज्योतिर्मय साहित्य

मना श्रेष्ठ धारिच्छ जीवी धरावे ।
मना बोलणे नीच सोशीत जावे ।
स्वये सर्वदा नम्र वाचे वदावे ।
मना सर्व लोकांसि रे निववावे ।७ ।
अर्थ : हे मना तू धीराचा अंगीकार कर म्हणजेच तुझ्या
ठायी धैर्य असू दे. लोकांनी निंदा किंवा टीका केली तरी ती
सहन कर. बोलताना नेहमी नम्रतेनेच बोल आणि आपल्या
बोलण्याने आणि वागण्याने लोक संतुष्ट होतील असे वाग.

या श्लोकात समर्थानी मनाला
फार सुंदर उपदेश केला आहे. तो
लक्षात घेण्याआधी मागील
श्लोकाचा संदर्भ घेऊया. मागील
श्लोकात समर्थ म्हणतात, “
साधकाने काम क्रोध मोह इत्यादी
विकारांपासून दूर राहिले पाहिजे.”
अर्थात हे दूर राहणे सोपे नाही.
त्यासाठी काय करायला हवे ते
समर्थ या श्लोकात आपल्याला
सांगतात. समर्थ म्हणतात, “आपण
धैर्याचा अंगीकार करायला हवा.
जीवनामध्ये अनेक संकटे येतात,
मोहाचे प्रसंग येतात, आपली परीक्षा
पाहणारे प्रसंग येतात. या सगळ्या
प्रसंगांमध्ये आपले मानसिक धैर्य
टिकवून ठेवणे आवश्यक असते. ही
एक प्रकारची साधना आहे जी सरावाने जमू शकते.

ज्याला प्रवाहविरुद्ध पोहायचे आहे आणि काही विशेषे कर्तुत्व
करून दाखवायचे आहे, त्याच्या अंगी धैर्य तर हवेच ! छत्रपती
शिवाजी महाराजांना लढाईमध्ये काही वेळा माघारही घ्यावी
लागली. प्रत्यक्ष श्रीकृष्णाला देखील रणांगणातून पळ काढावा
लागला. स्वामी विवेकानंदाना देखील अनेक समस्यांचा, टीकेचा,

उगवतीचे रंग

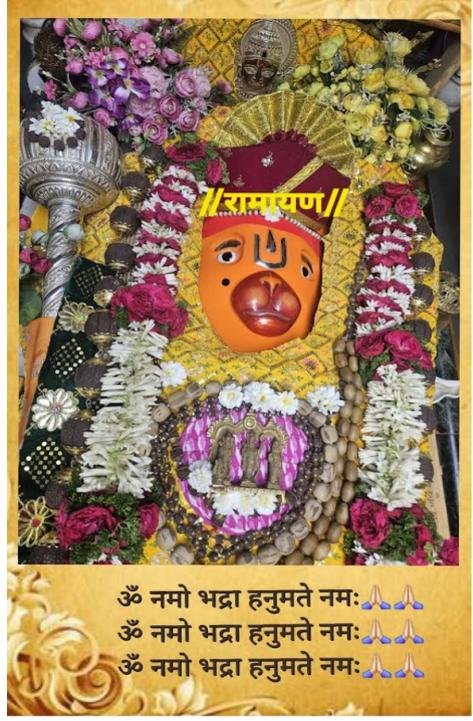

विश्वास देशपांडे
चाळीसगाव
मो. ९४०३७४९३९२

नींदेचा सामना करावा लागला. परंतु या सगळ्या महापुरुषांनी
कठीण परिस्थितीतही आपले धैर्य टिकवून ठेवले. संत ज्ञानेश्वर,
संत तुकाराम यांच्यासारख्या संतांना
तर केवढी लोकनिंदा सहन करावी
लागली परंतु आपण अंगीकारलेले
समाजप्रबोधनाचे कार्य ते करीतच
राहिले.

अशा महापुरुषांना निंदा आणि
स्तुती, सुख आणि दुःख समान
असतात. त्यामुळे ते विचलित होत
नाहीत. रामाला राज्याभिषेक होणार
होता. तो त्याच्या जीवनातील अत्यंत
आनंदाचा प्रसंग होता. परंतु दशरथाने
कैकयीला दिलेल्या वरामुळे त्याला
वल्कले धारण करून वनवासात जावे
लागले. परंतु याही परिस्थितीत त्याने
आपले धैर्य आणि आनंदी वृत्ती
सोडली नाही. आणि अशाही
परिस्थितीत भरताला माता कैकयीकडे
दुर्लक्ष करू नकोस असे सांगण्यास तो विसरला नाही. म्हणूनच
महापुरुषांचे जीवन म्हणजे दीपस्तंभ असतात. कोणत्या परिस्थितीत
कसे वागावे याचा वस्तुपाठ ते आपल्याला घालून देतात. म्हणूनच
ते गुण अगदी धारण करण्यासाठी समर्थ आपल्याला तोच उपदेश
करतात.

(क्रमशः)

ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः
ॐ नमो भद्रा हनुमते नमः

दासबोध स्तवन

उज्वला धर्माधिकारी,
पुणे, मो. ७५८८२ ३५६४६

श्रवणनिरूपण

ज्योतिर्मय साहित्य

उत्कृष्ट ग्रंथ वाचनाने तसेच परमार्थपर अद्वैत ग्रंथ
वाचनेत, त्यामुळे कोणत्याही गोष्टीचा मोह होत नाही.
आपल्या प्रत्येक कृतीत सद्गुरु आपल्या बरोबर आहेत अशी
मनाची धारणा होते. त्यामुळे वाईट गोष्टी वाईट विचार, वाईट
कर्म आपल्या हाताने होत नाहीत. कारण आपली पूर्ण बुद्धी
ही सद्गुरूच्या चरणी समर्पित केली असल्याने आपली संपूर्ण
काळजी ते घेतात, साधनेच्या दृष्टीने विचार केला तर साधना
जेवढी वाढेल तेवढा आपला प्रवास मोक्षाच्या दिशेने होतो.
आत्मज्ञानी पुरुषाला सारासार विचार विधेयकाची आवड
असते ज्याला जे जे आवडेल ते ते ग्रंथ व विवेचनात रूची
निर्माण होऊन रममाण होतील. न आवडणाऱ्या विषय त्यांना
बळेच माथी मारून काही उपयोग होणार नाही. ज्या घरात
देवीची उपासना करण्याची पध्दत आहे त्या घरात वेगळ्या
देवांची स्तुती पसंत पडत नाही. अनंत व्रताचे पालन ज्या
घरात होते तिथे भगवत गीता सांगितली तर ती पचनी पडत
नाही कारण अनंतव्रत हे सकाम आहे अमुक एका
प्राप्तीसाठी ते केले जाते.

तर भगवत गीता फळाची अपेक्षा न घरता कर्म करायला
सांगते. दोन्ही वेगवेगळे विषय आहेत ते समजून घेणे
महत्त्वाचे आहे. ज्या वस्तुचे जिथे स्थान असते तिथे ते
शोभून दिसते. आपल्याकडे संपूर्ण भारतभर नानातिर्थ आहेत.
प्रत्येक तिर्थेचे स्थान महात्म्य हे वेगवेगळे आहे तुम्ही
तिरुपतीला जाऊन बालाजीचीच सेवा पूजापाठ केला पाहिजे.
काशीला गेला तर विश्वनाथाची पूजा केली पाहिजे हे सर्व
असले तरी आपल्या धर्मग्रंथात विविधतेत एकता आहे हे
मात्र निःसंदिग्ध आहे. वैदिक कर्मानुष्ठान करणारा व कर्म
संज्ञास घेणारा हे दोन्ही पूर्ण पुणे वेगळे आहेत. अमृता समोर
ताकाची स्तुती शोभत नाही. तशी एखाद्या तज्ञांच्या समोर
नर्तकी आणून काय उपयोग. किंवा एखाद्या भिका-याला
लालूच दाखवतात पण संपन्न माणसाला त्याचे काय कौतुक
असणार ?

**श्री ब्रह्मचैतन्य
गोंदवलेकर महाराज**

ज्योतिर्मय साहित्य

संसारतील सार । आपला करावा
रघुवीर । कलि अत्यंत मातला ।
नीतिकर्तव्याचा विसर पडला । अनाचार
होतसे फार । आता नाही रामावाचून दुजा
ठाव । चोराने घरफोड केले । मग
जागृतीचे कारण नाही उरले । म्हणून
असावी सावधान वृत्ति । अखंड राखावी
भगवंताची स्मृति । भगवंतासी अनन्य होता

नाम हेच प्रपंच सुखी करण्याचे साधन ।

। दुःखाची नाही तेथे वार्ता । अभिमानवृत्ति
सोडावी बरी । त्यास घडे रामसेवा खरी ।।
सरे मीपणाची उरी। ब्रह्मरूप दिसे चराचरी
।। म्हणून ज्याने जन्माला घातले । ज्याने
आजवर रक्षण केले ।। तो माझा धनी हे
ठेवून चिन्ती । भावे भजावा रघुपति ।।
रामाचे व्हावे आपण । राम जोडावा आपण
।। हेच जन्माचे । प्रपंचाचे, मुख्य कारण ।।
म्हणून रामाविण न मानी कोणी ज्ञाता ।
धन्य त्याची माता पिता ।। प्रपंच तसा
परमात्म्यावाचून । हे जसे अलंकार
सौभाग्यावाचून ।। अलंकार सर्व घातले ।
पण सौभाग्यतिलक न लावले । तैसे
रामाविण राहणे । आहे खरे ।। ऐहिक
आणि पारमार्थिक । न जाणावे एकाहून एक
परते ।। ऐहिक आणि पारमार्थिक सुख ।
रामावाचून नाही देख । म्हणून शुद्ध असावे
आचरण । तसेच असावे अंतःकरण ।
त्यात भगवंताचे स्मरण । हेच प्रपंच सुखी
करण्याचे साधन ।।

रामचरणावर ठेवावा विश्वास । हेच
परमार्थचे भांडवल खास ।। ऐहिक
वागण्यात रामाचे स्मरण । हीच परमार्थाची
खरी शिकवण ।। माझे हित भगवंताचे हाती
। हीच ठेवावी मनाची प्रवृत्ति ।। राम कर्ता

ही असावी भावना । तो जे करील ते
आपल्या हिताचे जाणा ।। भाव ठेवावा
रामापायी। पण व्यवहार चुकू न देई ।।
परमात्म्याचे राखणे अनुसंधान । हाच
परमार्थाचा मुख्य मार्ग जाण ।। बाह्यांगाने
करावी प्रपंचाची संगति । चिन्ती असावा
एक रघुपति ।। प्रयत्न करणे आपल्या
हाती । यश देणे भगवंताचे हाती ।।
प्रयत्नाला न पाह्यावे पुढे मागे । परि
परमात्मा उभा आहे मागे। ही ठेवावी
जाणीव मनामध्ये ।। प्रपंचात दक्षतेने वागत
जावे । धीर सोडू नये । भगवंताचे
आधारावर निभ्रंत असावे ।। सर्व कामधंदा
घरी करी । पण चित्त लेकरावरी । ऐसे जैसे
करी जन्नी जाण । तैसे वागावे आपण ।
काया गुंवावी प्रपंचात । मन असावे
रघुनाथात । नीतिधर्माचे आचरण । पवित्र
असावे अंतःकरण । त्यात कर्तव्याची जोड
पूर्ण । त्या सर्वात राखता आले अनुसंधान
। तर याविण दुजा परमार्थ नाही जाण ।।
व्यवहार उत्तम प्रकारचा केला । पण
परमात्मा विसरला । तो व्यवहार दुःख
देता झाला ।। जो नाम घेतो त्याला
देहाच्या सुखदुःखाची जाणीव राहणार
नाही. तो आनंदात राहील.

आरोग्य संजीवनी

पहाटे तुळशीला पाणी का घालावे ?

ज्योतिर्मय साहित्य

अलिंगन देते. तिच्या पतितव्रत्याचा
भंग होताच, जालिंदराचा मृत्यू होतो.
देवांनी मारलेल्या बाणाने त्याचे शीर तुटते
आणि ते वृंदेच्या दारात
पडते. नवऱ्याचे शीर पाहताच वृंदा
चकीत होते आणि विष्णूला विचारते, तू
कोण आहेस ? त्यावर विष्णू आपल्या
खऱ्या रूपात प्रकटतात. संतप्त झालेली
वृंदा विष्णूला तू दगड होऊन पडशील
आणि मला माझ्या
पतीचा विरह तुझ्यामुळे घडला,
तसाच तुलाही तुझ्या पत्नीचा विरह सहन
करावा लागेल, असा शाप देते. भगवंत
तिची क्षमा मागतात. तेव्हा वृंदा म्हणते,
तू मला आता भ्रष्ट केलेस, आता मला
कोण स्विकारील ? तेव्हा भगवंत
म्हणतात, 'मी तुझा
स्वीकार करतो. इतकेच नव्हे तर जे
तुझी पूजा करतील त्यांच्यावर माझी कृपा
असेल.' त्यानंतर वृंदा सती
गेली. पुढे तिच्या शापामुळेच राम
अवतारामध्ये भगवंताला सीतेचा विरह
सहन करावा लागला. देव दगड होऊन
पडले. त्यालाच 'शालिग्राम' म्हणतात.
ज्या ठिकाणी तिच्यावर अंत्यसंस्कार
झाले, तिथे तुळशीचे रोप उगवले. तीच
ही तुळस. वृंदेच्या नावावरूनच ज्या
ठिकाणी तुळस लावली जाते,

तिला 'वृंदावन' असे म्हटले जाते.
तीच तुळस कृष्णाने, पांडुरंगानेही धारण
केली. तिला भगवंताने स्वीकारले याचे
प्रतीक म्हणून 'शालिग्राम' हा जो
दगड आहे, त्याला देव मानून त्याचा
विवाह तुळशीसोबत लावला जातो. ती
भगवंतांची प्रिय होते, म्हणूनच तिला
धारण करणा-यांवर भगवंत प्रेम करतो,
अशी श्रद्धा आहे. याच विचाराने
वारक-यांनीही तुळशीला आजतागायत
पूजनीय मानले आहे.
२) वैज्ञानीक महत्व-
जगातील प्रत्येक वनस्पती दिवसा
ऑक्सिजन-२ च, रात्री कार्बन डाय
ऑक्साईड-२ सोडते. अपवाद फक्त
पिंपळ, कारण पिंपळ रात्रीही ऑक्सिजन
सोडतो. म्हणूनच भगवान श्रीकृष्णाने

०.०३% इतका ओझोन-३ वायु सोडते.
व या वायूच्या संपर्कात मनुष्य आल्यास
त्याच्या मेंदुत ५-सेरॉटोनीन नावाचे
संप्रेरक () स्वतः. ज्यामुळे मनुष्य
दिवसभर प्रसन्न व आनंदी राहतो. तसेच
त्याची रोग प्रतिकारक शक्ती () बळकट
होते. आयुर्वेदानुसार तुळशीमुळे सर्दी,
खोकला, ताप, त्वचारोग, मधुमेह,
रक्तदाब, पोटाचे व किडनीचे विकार,
कॅन्सर, होत नाहीत. कारण
तुळशीच्या बिया, मुळे, खोड, पाने,
फुले (मंजिरी) हे सर्वच औषधी आहेत.
शिवाय तुळशीतुन निघणाऱ्या
शुभ स्पंदनांमुळे वातावरण शुद्धी होते.
या सर्व बाबींचा गहन विचार करूनच
पुरातुऱ्यांनी पहाटे तुळशीला पाणी
घालण्यास सांगितले आहे.
इति सर्वेश्वरीचरणार्णमस्तु...
ज्याच्या घरची तुळस फुललेली
असते,
त्याच्या घरी पाण्याचा तुटवडा नसतो.
जिथे रोज सायंकाळी दिवेलागण
होते,
तिथे भक्तीची कमतरता नसते. जिथे
शुभंकरोती होते, तिथे संस्कारची नांदी
असते. जिथे दान देण्याची सवय असते.
तिथे संपत्तीची कमी नसते. आणि जिथे
माणुसकीची शिकवण असते, तिथे
माणसांची कमी नसते.

संकलन -
डॉ. प्रमोद डेरे (निसर्ग उपचार तज्ञ)
पिंपरी-चिंचवड, पुणे.
आरोग्यविषयक व्याख्याते व लेखक
संपर्क - ९२ ७९ ६६९ ६६९

आनंदामृत
विचारमंथन प्राचीन वाङ्मयाचे...
अपर्णा परांजपे, कात्रज पुणे
मो. 95030 45495

वेताळ कथा ५
एकदा दोन जिवलग मित्र एका
नगरातून दुसऱ्या नगरात प्रवास
करत होते. त्यांची मैत्री इतकी दृढ
होती की लोक त्यांना भाऊच
समजत.
प्रवासात एकदा ते एका जंगलातून
जात होते.
तेव्हा त्यांनी दूरवर एक तरुणी संकटात सापडलेली पाहिली. काही
दुष्ट लोक तिचा पाठलाग करत होते.
हे पाहताच पहिला मित्र क्षणचाही विचार न करता पुढे धावला.
त्याने धैर्याने त्या दुष्ट लोकांना रोखले आणि संघर्ष करून त्या
तरुणीचे प्राण वाचवले.
दुसरा मित्र थोडा मागे उभा राहून परिस्थितीचा विचार करत होता.
त्याने शांतपणे उपाय शोधला आणि जवळच्या गावातील लोकांना
बोलावून मदत मिळवली. त्यामुळे संकट पूर्णपणे दूर झाले.
तरुणी सुरक्षित झाली. तिने त्या दोघांचे आभार मानले.
काळ पुढे गेला. त्या तरुणीचा त्या दोघांशी परिचय वाढला. तिच्या
मनात त्यांच्या धैर्य आणि बुद्धीबद्दल आदर निर्माण झाला.
परंतु काही काळानंतर दोघांच्या मनात तिच्याबद्दल प्रेम निर्माण
झाले.
आता प्रश्न उभा राहिला -
ती कोणाशी विवाह करावा?
एकाने धैर्याने तिचे प्राण वाचवले होते.
दुसऱ्याने बुद्धीने संकट दूर केले होते.
ही कथा सांगून वेताळाने राजा विक्रमाला विचारले -
"हे राजन्, या दोघांपैकी अधिक योग्य कोण?"
राजा विक्रम काही क्षण विचारात पडला आणि म्हणाला -
उर्वरित उद्याच्या अंकात

पत्रकारिता आणि समाजसेवेतून जीवनदृष्टी विकसित होते

ज्योतिर्मय साहित्य
पुणे - पत्रकारिता किंवा सामाजिक कार्याकडे केवळ पॅशन म्हणून नाही, तर प्रोफेशन म्हणून पाहावे असे सांगितले जाते. मात्र, आमच्या वैयक्तिक अनुभवातून ही दोन्ही क्षेत्रे व्यवसायाच्या पलिकडे जात तुमची जीवनदृष्टी विकसित करतात, असा सूत्र विश्व संवाद केंद्र आयोजित कर्तृत्ववान ती या कार्यक्रमात उमटला.
विश्व संवाद केंद्र पुणे फाउंडेशनच्या वतीने जागतिक महिला दिनाच्या पारवभूमीवर महिला माध्यमकर्मीसाठी विशेष कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी विश्व पत्रकार स्वाती राजे, कल्याणी सरदेसाई, ईशान्य भारतात (पूर्वांचल) कार्यरत सेवाव्रती अलका वैद्य आणि विभा बडेकर यांच्याशी संवाद साधण्यात आला. पूर्व सीमा विकास प्रतिष्ठानच्या कार्यकर्त्या श्रुती मेहता आणि विश्व संवाद केंद्राच्या संपादक अंजली तागडे यांनी मान्यवरांना बोलते केले.
स्वाती राजे म्हणाल्या, "१९८७ मध्ये मी पत्रकारितेला सुरुवात

केली. त्याकाळी पूर्णवेळ वार्ताकन करणारी मी कदाचित पहिली महिला पत्रकार असावी. वार्ताहर म्हणून जरी मला १४ वर्षे बायलाईन मिळाली नसली, तरी प्रत्येक बातमीतून मी समृद्ध होत गेले. माझ्या पुढील प्रवासात संपादकीय दृष्टिकोन महत्त्वपूर्ण ठरला. " तसेच, कोणतीही भाषा शाळांमधूनच लोप पावत असते, त्यामुळे शाळांमध्ये भाषेबाबत प्रबोधन करण्याची गरज असल्याचेही त्यांनी नमूद केले. राष्ट्र म्हणून आपल्या योजनांमध्ये मुलांना प्राधान्य नसल्याची खंत कल्याणी सरदेसाई यांनी व्यक्त केली. त्या म्हणाल्या, "मुले ही व्होट बँक नसल्याने धोरणकर्त्यांनी त्यांच्या हक्कांकडे दुर्लक्ष केल्याचे दिसते. आजही मुलांचे प्रश्न आपल्या प्राधान्यक्रमात नाहीत. आरचर्चाची बाब म्हणजे, आपल्या परंपरेत अगदी रामायण-महाभारतातही दत्तक मुलांच्या हक्कांबाबत प्रचंड जागरूकता दिसते. " पूर्वांचलातील सेवाकार्य ईशान्य भारतात राष्ट्रीय

एकात्मतेसाठी कार्य करणाऱ्या विभा बडेकर यांनी त्यांचे चित्थरारक अनुभव सांगितले. आन्धानात्मक वाटले तरी तिथे असणाऱ्या सगळ्या आपल्या बांधवांच्या उन्नयनासाठी काम करावे वाटते. पूर्व सीमा विकास परिषदेच्या माध्यमातून मणिपूर राज्यात विकासाची गंगोत्री आवश्यक आहे. त्यामुळे स्थानिक गरज लक्षात घेऊन तिथे विविध शाळा सुरु केल्या आहेत. अलका वैद्य म्हणाल्या, "आम्ही कार्याला सुरुवात केली, तेव्हा

मणिपूरच्या काही भागात स्वातंत्र्यदिन आणि प्रजासत्ताक दिन काळा दिवस म्हणून पाळला जात असे. शाळांच्या माध्यमातून तिथल्या जनजातीमध्ये आम्ही शिक्षणाची ज्योत तेवत ठेवली आहे. तिथे आम्ही राष्ट्रगीत आणि पसायदानही शिकवले. त्यांना आपली नाही, तर आपल्याला पूर्वांचलाची गरज आहे. " मणिपूरच्या धगधगत्या वातावरणात शिक्षकांचे प्रशिक्षण वर्ग घेतानाचे अनुभव त्यांनी सांगितले. त्यांच्या मते, पूर्वांचलमधील जगणे

माणसाला भारतीय म्हणून समृद्ध करते. कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला भारताच्या स्वातंत्र्ययुद्धात सहभागी झालेल्या अनेक क्रांतिकारकांच्या कथा आजवर आपण ऐकल्या आहेत. मात्र त्यातल्या काही वीरांगना कधी उघडपणे आपल्यासमोर आल्याच नाहीत. कित्येक क्रांतिकारकांच्या घरातल्या आई, बहिणी, लेकी-सुनानी केलेला त्याग, त्या-त्या घरातल्या मोठ्या नावांच्या आड झालेला गेला. आज त्यातल्या कित्येकांच्या नावाचा स्पष्ट उल्लेख जरी इतिहासाचा पानांवर नसला, तरी त्यांच्या बलिदानाची जाणीव आपल्या मनात असावी, ह्या उद्देशाने "भारतकन्या" हे एक प्रार्थनापर गीत दाखवण्यात आले. विश्व संवाद केंद्राचे अध्यक्ष अभय कुलकर्णी यांनी प्रार्ताविक केले, तर सम्राट कदम यांनी आभार मानले.

वंदे मातरम् गीताच्या दीडशे वर्षपूर्तीनिमित्त भेलके महाविद्यालयात विशेष व्याख्यान

ज्योतिर्मय साहित्य
नरसागर : वंदे मातरम् या राष्ट्रप्रेरणादायी गीताच्या निर्मितीला दीडशे वर्षे पूर्ण झाल्याच्या निमित्ताने महाविद्यालयात विशेष व्याख्यान आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख वक्ते म्हणून मा. श्री. अजय चंद्रकांत धुमाळ यांना आमंत्रित करण्यात आले होते.
आपल्या मार्गदर्शनपर भाषणात धुमाळ यांनी वंदे मातरम् गीताचा सखोल अर्थ स्पष्ट करत भारताच्या एकता, अखंडता आणि सार्वभौमत्वाचे महत्त्व अधोरेखित केले. त्यांनी सांगितले की वंदे मातरम् हे गीत केवळ देशभक्तीचे प्रतीक नसून भारतमातेबद्दलचा अभिमान आणि कृतज्ञता व्यक्त करणारे एक प्रेरणादायी गीत आहे. तसेच भारताचा सुवर्ण प्राचीन इतिहास, समृद्ध सांस्कृतिक वारसा आणि जगात अद्वितीय असलेले भौगोलिक

स्थान याविषयीही त्यांनी विद्यार्थ्यांना माहिती दिली. भारतभूमीचा गौरव करत त्यांनी विद्यार्थ्यांना राष्ट्रप्रेम, कर्तव्यनिष्ठा आणि राष्ट्रीय एकात्मतेचे महत्त्व समजावून सांगितले.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. तुषार शितोळे होते. आपल्या अध्यक्षीय भाषणात त्यांनी वंदे मातरम् गीताचे ऐतिहासिक महत्त्व स्पष्ट करत विद्यार्थ्यांनी देशाच्या इतिहास व संस्कृतीची जाणीव ठेवून जबाबदार नागरिक म्हणून कार्य करावे, असे आवाहन केले.
सदर कार्यक्रमाचे आयोजन राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे नियोजन कार्यक्रमाधिकारी डॉ. जगदीश शेवते व प्रा. जाधव सर यांनी प्राचार्य डॉ. तुषार शितोळे यांच्या मार्गदर्शनाखाली केले. या कार्यक्रमास महाविद्यालयातील प्राध्यापक, कर्मचारी तसेच मोठ्या संख्येने विद्यार्थी उपस्थित होते.
या विशेष व्याख्यानामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये देशभक्तीची भावना दृढ होण्यास मदत झाली.

डोनाल्ड ट्रम्प यांचा गल्फ प्रदेशातील राजकीय गोल्फ

ज्योतिर्मय साहित्य
(मागील अंकावरून)
त्यामुळे आखाती देशांच्या आर्थिक संक्रमणाशी अमेरिका स्पर्धात्मक संघर्ष करू शकेल अशी त्यांची योजना होती या प्रमुख उद्दिष्ट पुरती मध्ये डोनाल्ड ट्रम्प यशस्वी ठरले आहेत.
नवीन प्रादेशिक व्यवस्था
डोनाल्ड ट्रम्प यांचा आखाता मध्ये घुसण्याचा प्रयत्न म्हणजे नवी प्रादेशिक व्यवस्था विकसित करण्याचा एक महत्त्वाचा राजकीय डाव आहे. २०२५ च्या गाजायुद्ध बंदी नंतर प्रशासन एका नवीन प्रादेशिक मध्यपूर्व व्यवस्थेच्या उभारणीवर जोर देण्यासाठी प्रयत्न करू लागले त्याचाच एक भाग म्हणून डोनाल्ड ट्रम्प यांनी या उद्देशाचे सामान्य करण करताना प्रोत्साहन देण्याचा प्रयत्न केला तसे करताना शांतता निर्माण करणारा आणि एकात्म करणारा मध्यपूर्वव्यवस्थेचा विकास करणे असे सेंट्रल फॉर स्ट्रेटिजिक अँड इंटरनॅशनल स्टडीज या अमेरिकेतील थिंक टँक ने म्हटले होते. आखातामध्ये मोठ्या प्रमाणावर हस्तक्षेप टाळण्यासाठी डोनाल्ड ट्रम्प यांनी अधिक वास्तववादी आणि वस्तुनिष्ठ धोरणाचा पुरस्कार केला. त्यानुसार आखाती राष्ट्रांनी स्वतःच्या सुरक्षेचे नेतृत्व स्वतः करावे त्यामुळे थेट मोठ्या प्रमाणात अमेरिकन लष्करी हस्तक्षेपाची आवश्यकता कमी होईल, या कल्पनेला त्यांनी चालना दिली. परंतु प्रत्यक्षामध्ये अशी व्यवस्था निर्माण करण्यास तत्काळ यश येत नाही, असे पाहून अमेरिकेला आखातामध्ये लष्करी हस्तक्षेप करावा लागला कारण त्याशिवाय इराणला रोखणे अवघड होते इराण मध्ये असलेले अन्यायकारक खोमणे सरकार उलटून टाकायचे आणि तेथे पर्यायी लोकप्रिय सरकार उभे करणे. या दोन उद्दिष्टांसाठी सुद्धा डोनाल्ड ट्रम्प यांना संघर्ष करावा लागला आहे. त्या मागचा प्रधान हेतू नवी प्रादेशिक व्यवस्था तयार करणे हा आहे पण त्यामध्ये तत्काळ यश प्राप्त झाले नसले तरीही दीर्घकाळात त्यांना असे प्रभुत्व निर्माण करून नवी प्रादेशिक व्यवस्था स्थापन करावयाची आहे.

त्यांना शांतता प्रस्थापित करताना पूर्वीच्या अन्नाहम अकार्ड या चौकटीवर काम करावे लागेल. त्यासाठी अशी व्यवस्था निर्माण करणे म्हणजे तारेवरची कसरत होऊ शकते.
नवा छेदनबिंदू कोणता
डोनाल्ड ट्रम्प यांनी आखाताच्या पटलावर राजकीय गोल खेळण्याचा नवा डाव मांडला आहे पण त्यामध्ये त्यांना अजून नवा छेदनबिंदू गाठायचा आहे. आखाता मधील नवे राजकीय प्रवाह आणि अंतर्गत डावपेच पाहता ट्रम्प यांना अधिक सावध खेळी करावी लागणार आहे. आखातामध्ये राजकीय प्रभुत्वाचा गोलफ चा खेळ खेळताना ट्रम्प यांना

त्यांनी आखाताच्या पटलावर आधी गोलफ चा खेळ केला. त्यांची मने जिंकली सौदी आणि युनायटेड अरब इमारतला गोलफ ने जोडले आहे. राजकारणा खेळाचा वापर मुच्छद्यगिरीने करणे आणि आनंदाचे रक्षण करणे, यासाठी ट्रंप यांनी गोलफचा यथार्थपणे उपयोग केला आहे की नेटवर्किंग आणि कुठे नीतीचा भाग म्हणून ट्रम्प यांनी केलेला गोलफ चा उपयोग हा अगोदर

नाही. परंतु तूर्त तरी ते इराण पेक्षा दोन-चार गोल जे पुढे आहेत एवढे मात्र खरे.
समारोप
या सर्व चर्चेवरून हे स्पष्ट होते की डोनाल्ड ट्रम्प हे एक गल्फ खेळाडू आहेत आणि त्यांनी आखाती राजकारणात सुद्धा राजकीय गोलफ चा खेळ केला आहे गल्फमधील हा गोल किती यशस्वी होतो, हे त्यांच्या आक्रमक पवित्र अवलंबून आहे. त्यांना हा खेळ पटकन विजयाकडे न्यावयाचा आहे हा खेळ लांबला तर तो त्यांच्या अंगलट येऊ शकतो त्यामुळे आखातात अमेरिकेचे मित्र जोडून तेथे आपले राजकीय गणित सफल करण्यासाठी डोनाल्ड ट्रम्प आक्रमक आखणी करत आहेत गल्फमधील ट्रम्प यांचा गोलफ चा खेळ कुठल्या बिंदूवर आहे त्यांचा छेदनबिंदू आता नव्या वळणावर आहे ते हा डाव कसा जिंकतात किती वेळात जिंकतात हे येणाऱ्या कालावधीत स्पष्ट होऊ शकेल.

ट्रम्प यांच्या गोलफ खेळाचे यश आणि अपयश त्यांच्या भावी मांडणीवर रचनेवर आणि आक्रमकतेवर अवलंबून असणार आहे. यात शंका नाही. गोलफ च्या खेळात जसा धोका असतो, तसा ट्रम्प यांच्या राजकारणात ही आहे. टेरिफचा खेळ अंगावर येतो असे पाहून त्यांनी एकदम पलटी घेतली. आणि कोर्टाच्या निर्णयानंतर टेरिफ मधून अंग काढून घेतले आणि ते गोलफ कडे वळले, परंतु हा गोलफ चा नेहमीचा खेळ नसून तो ऑपरेशन फ्युरीच्या रूपाने त्याने आखातात टाकलेला एक राजकीय डाव आहे. या खेळाला दहा दिवस झाले पण आता हा खेळ जिंकायला किती दिवस लागतील हे उद्याचे भविष्य ठरवू शकेल. या राजकीय गोलफ मध्ये कोण जिंकले कोण हारले ते आता सांगायला राजकीय पंच म्हणून मध्येच त्याची गरज आहे. आणि अशा या पंचाचे काम पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी करावे आणि त्यांनी मध्यस्थी घडवून आणावी अशी अपेक्षा आहे.

जगाच्या पाठीवर...
प्रा. डॉ. वि. ल. धारूरकर
मो. 9225313592 & 1108,
कंप्युटर, लोरीया रोड, नावपन, पुणे

तारेवरची कसरत करावी लागत आहे. गोलड इन द गल्फ हा एक नवा नाट्यमय क्रीडा प्रकार आहे, त्याचा छेदनबिंदू प्रामुख्याने खेळाच्या विशेषतः सौदी अरेबिया समर्थित एलआयसी गोलफ लीगचा समावेश होतो. परराष्ट्र धोरण असताना मध्यपूर्वेतील आर्थिक विविधता वैशिष्ट्यपूर्ण भूराजनैतिक परिस्थिती यांचा विचार करावा लागे

राजकीय गोलफी चिकित्सा
डोनाल्ड ट्रम्प यांच्या गल्फमधील गोलफ राजकारणाचे चिकित्सक विश्लेषण केले असता असे दिसते की

डॉ. दुधभाते नेत्रालय आणि रेटिना सेंटर
तर्फे सर्व लाडक्या बहिणींसाठी मोफत नेत्र लॅसिक तपासणी स्पष्ट दृष्टी... चष्मापासून मुक्ती... कालावधी 0१ मार्च ते ३१ मार्च २०२६ नोंदणीसाठी संपर्क १० माणिक वान, सिंगणड रोड, पुणे | 020- 24351535 / 74980 79406

ज्ञोतिर्मया
Mutual Fund Online
Sahishai...
म्युच्युअल फंड ऑनलाईन
विनोद शिराळकर 9325383999
स्टेप अप एस आय पी... (SIP)
चला तुम्ही SIP तर केलीत.
पण दर वर्षी तुमचा पगार वाढणार आहे, व्यवसाय असेल तर उत्पन्न वाढणार आहे... वाढत्या अनुभवा प्रमाणे पगार, उत्पन्न हे वाढत जाते. उत्पन्न वाढले की आपण आपल्या गरजा त्या अनुषंगाने वाढवतो. आधी मी ऑपरेटर म्हणून कामाला सुरुवात केली तेव्हा सायकल वर कंपनी मध्ये जात असे, मग मी सुपरवायझर झालो मग दुचाकी वरून कंपनी मध्ये जाऊ लागलो, आणि मॅनेजर झालो तसा मी कारने कंपनी मध्ये जाऊ लागलो... हे जसे स्थित्यंतर आपोआप होत असते तसेच बचत किंवा इन्व्हेस्टमेंट मधेही व्हायला हवे... होय ना?
पण प्रत्यक्षात मात्र तसं होत नाही...
उत्पन्न वाढलं तसं बचत, इन्व्हेस्टमेंट सुद्धा वाढवायलाच हवी. या साठी म्युच्युअल फंड मात्र SIP मधे स्टेप अप ची सुविधा देतात. स्टेप अप म्हणजे SIP मधे दर वर्षी आपोआप होणारी वाढ. ही वाढ तुमच्या सोयीने होत राहते. म्हणजे तुम्ही SIP मधे किती टक्के रक्कम वाढवायची हे ठरवायचे तशी सुचना घ्यायची तुमची SIP दरवर्षी तेवढ्या टक्क्यांनी वाढत जाते. अशी SIP करणे फायदेशीर ठरते. आपल्याला नियमित बचत करण्याची आणि ती वाढत्या उत्पन्ना बरोबर वाढवण्याची चांगली सवय, शिस्त लागते. आपण ज्या ध्येया साठी (Goal) बचत, इन्व्हेस्टमेंट करत होतो ते लवकर आणि वेळेच्या आधी पूर्ण होते, जण होते.
उदाहरणार्थ, समजा तुम्ही व्याजा साठायला वर्षी पैसेचन साठी एक कोटी रुपयांची रक्कम जमा करण्याचे उद्दिष्ट ठेवले आहे आणि त्या साठी दरमहा दहा हजार रुपयांची SIP केली आहे. हीच SIP स्टेप अप केल्याने तुमचा रिटायरमेंट चा गोल तुम्ही लवकर म्हणजे ५० ते ५५ व्या वर्षीच पूर्ण करू शकता... पुढच्या वेळी SIP करताना ती स्टेप अप करायला विसरू नका.

साहित्यिक मित्रांनो, आता लिहा विनधास्त कारण आता तुमच्या साहित्याला प्रकाशित करण्यासाठी आले आहे एक भव्य व्यासपीठ
ज्ञोतिर्मया
साहित्याचे विद्यापीठ
"ज्योतिर्मय" साहित्याचे विद्यापीठ. साहित्यावरील प्रत्येक घटना, कथा, कविता, लेख, परीक्षण, पुरस्कार, संमेलन प्रत्येकाची नोंद आम्ही घेणार, मग विचार कसला करता! हो जाओ शुरु...
या व्यासपीठावर तुमचे सर्वांचे स्वागत आहे.
- संजय व्यापारी, संपादक 7743918559
ज्योतिर्मय-साहित्याचे विद्यापीठ

सुख दुःखाचे तरंग माणसा-माणसाचे
वसंत कुलकर्णी, छं.संभाजीनगर, मो. 96730 67194
वाचनाचे फायदे व महत्त्व
मित्रांनो आणि बंधू भगिनींनो आपण जागतिक पुस्तक दिन, कविता दिन, वगैरे साजरे करून वाचनाचे महत्त्व आणि पुस्तके, पेपर, ग्रंथ, साहित्य, वाङ्मय यांचे फायदे सांगतो... मी स्वतः शिक्षकी पेशात, आजही जेष्ठ, रिटायर झाल्यानंतर दिवसातील 5 ते 6 तास पेपर-पुस्तके आणि ईतर माध्यमातून वाचत, शिकत, लिहित राहतो... बघा पटते का... हा स्वानुभव आहे. आपले घटनाकार डा. आंबेडकर तर "पुस्तक हेच माझे गुरू/ त्यांना कसे विसरू!!" असे म्हणत असत. "वाचाल तर वाचाल", "दोन बूक शिक मोठा होशील", "मुलगी शिकली घराला पुढे घेऊन गेली" असे म्हणतो. ऐकतो... पण... लक्षात कोण घेतो... आता तर सर्व "ई"चा जमाना, संगणक, लॅपटॉप, मोबाईल च्या आणि ए.आय. च्या वापरात वाचनाला वेळ कुठे? परंतु मी आजपर्यंत विद्यार्थीवर्गाला धानदानाबरोबर (साहित्य, संस्कृती, इतिहास) शिकवून 70 व्या वर्षीही स्वतःला व्यग्र ठेवले, ते केवळ आणि केवळ लेखन व वाचनाने... बघा पटते का... मला मराठी बरोबर हिंदी भाषा, साहित्याची आवड आहे. मराठी तर लेख, बालकथेची पुस्तके, कथा, एक हजार छोटीया मोठ्या कविता केल्या आहेत.
"प्रत्येक नात्याला जशी चव असते, तशी प्रत्येक शब्द, वाक्य, पुस्तक व संवादाला असते. ईतके हे समजले तर सोपे आहे.. ती चाखून पाहा, वाचून पाहा. असे मला वाटते! संत म्हणत "दिसामाजी काही तरी लिहावे, वाचावे... एक तरी ओवी अनुभवावी" आज एवढे पुरे... थांबतो... काळजी घ्या, आनंदी राहा... वाचत राहा... तरंग माणसा-माणसाचे.

ऑनलाईन औषधोपचार
आता सर्वकाही झाले आहे ऑनलाईन मग आजारवाणात पण परसल्या औषधोपचाराच्या हुद्देची जबाबारी तरक नाही. वेळ व पैसा वाचवा 100 रु. काहीही इलाक, पुस्तके, शारीरिक कष्टा, कष्टाचे गोष्टी कोणालाही सांगण्यास काज वाढते अशा वेळेस फक्त कोवळर सुधी तुमचा आजार सांगू शकता व त्यावर आधुनिक पद्धतीने हमायत उपाय केला जाईल. पोस्टाने औषध पाठविल्या जातील, प्रसिद्ध आधुनिकार्थ डॉ. शेख ए. एच. 37 वर्षांचा अनुभव, 200 पेसा अणिक पुरस्कार प्राप्त, 2 लाखांपेक्षा अधिक वैद्यकीय वैजिक समस्येसत रुग्णांवर यशस्वी उपचार, आतापर्यंत ५ ऑनलाईन डॉक्टरांच्या पदव्या देऊन विविध संस्थांनी त्यांना सन्मानित केलेने आहे. त्यांच्या या कार्याची नोंद लंडन बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, औषधिक बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, एशियन बूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड, हुज-हु-हुन एशिया रेकॉर्ड्स मध्ये विक्रमी नोंद झालेली आहे. सेक्स विषयक कोणताही प्रॉब्लेम असे फक्त एकदा फोन करवा व मार्गदर्शन घ्या. व तुमचे प्रश्न सोडवा.
Dr Shaikh A H - 98606 99906

एगलेस बासबाउसा : रवा केक

ज्योतिर्मय साहित्य
ही एक इजिप्तची खास स्वीट डिझार्ट डिश आहे, कोणी याला हेरिस्सा म्हणतात तर कोणी साध्या सोप्या शब्दात रव्याचा केक म्हणतात. तिकडे जास्त करून अंडे घालून ही स्वीट डिश बनवली जाते. पण शाकाहारी लोकांसाठी सुद्धा ही डिश आपण तशीच बनवू शकतो बरका. बनवायला एकदम सोपी आणि खायला सुरेख तितकीच दिसायला आकर्षक ! चला मग वेळ कशाला लावायचा?

साहित्य :
१ वाटी रवा, अर्धी वाटी वितळवलेले बटर, पाव वाटी तेल, १ चमचा बेकिंग पावडर, अर्धा चमचा व्हेनिला इसेन्स, १ कप दूध, अर्धी वाटी पिठीसाखर, पाऊण वाटी साधी साखर, अर्धी वाटी डेसिकेटेड कोकोनट, सजावटीसाठी आवडीनुसार ड्रायफ्रूटसचे काप, किंवा टुटीफ्रुटी, गुलाब पाकळ्या ...

कृती :
प्रथम एका बाऊल मध्ये रवा घालून त्यात पातळ करून बटर, तेल घालावे. मग ते व्यवस्थित मिक्स करून त्यात डेसिकेटेड कोकोनट, पिठीसाखर, इसेन्स, बेकिंग पावडर घालावी. पुन्हा एकदा सर्व चमचा, लाकडी किंवा रबरी उलथन्याने मिक्स करावे. शेवटी दूध घालून व्यवस्थित ढवळून मिक्स करावे व फेटून ५...७ मिनिटे झाकून ठेवावे म्हणजे रवा छान फुगेल व साखर विरघळून छान गोड होईल, डेसिकेटेड कोकोनट दुधात मुरल्यामुळे त्याची छान वेगळीच टेस्ट लागेल. शिवाय इसेन्स मुळे हवाहवासा सुरेख स्वाद येईल. पाच ते सात मिनिटात याचे मस्त बॅटर तयार होईल. आता केकपात्राला ग्रिसिंग करून

त्यात हे बॅटर व्यवस्थित पसरून घालावे. व सुरीने वरवर अलगद वड्याप्रमाणे चिरा मारून चौकोनी रेषा मारून घेऊन त्यावर बदाम, पिस्ते, काजू, किंवा चारोळी जे असेल, आवडत असेल ते प्रत्येक चौकोनात सजावटीसाठी लावावे.

आता ओव्हन १८० अंशावर प्रीहिट् करून घ्यावा. मग त्यात हे केकपात्र ठेवावे, व १८० ते २०० अंशावर २५ ते ३० मिनिटे सेट करावा. आता गॅसवर कढई मध्ये साखर घालून ती बुडेलपर्यंत पाणी घालावे. त्याला उकळी येऊ लागली की त्यात लिंबाची एक मोटी चकती घालावी. पाक जास्त कडक करण्याची गरज नसते. साखर पूर्ण विरघळून तिचा पाक होऊन १...२ उकळ्या काढून गॅस बंद करावा. तोपर्यंत आपला ओव्हन मधील बासबाउसा तयार झालेला असेल आणि त्याचा खूपसू गोड स्वाद घरघर दरवळत असेल. आता हे केकपात्र ओव्हन मधुब बाहेर काढावे .

मग सुरी त्यात खाली पर्यंत घालून तो कच्चा राहिला नसल्याची खात्री करावी. सुरीला केक चिकटला नाही म्हणजे तो व्यवस्थित तयार झाला आहे असे समजावे. मग त्याचे नीट खालपर्यंत कट करून तुकडे पाडावेत. नंतर त्या सर्वांवर साखरेचा बनवलेला पाऊण पाक घालावा. सर्व्हिंग डिशमध्ये काढून पुन्हा त्यावर पाक घालून खाण्यास

राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या निवासी श्रम संस्कार शिबिराचा समारोप

उभारणीच्या कार्यात समाज भान ठेवून काम करणारा तरुण म्हणजे राष्ट्रीय सेवा योजनेचा स्वयंसेवक, रा से यो. समारोप शिबिरात शिबिरात डॉ. सोमनाथ खाडे यांचे प्रतिपादन

ज्योतिर्मय साहित्य
घनसावंगी : राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या सात दिवसीय निवासी श्रम संस्कार शिबिराचा समारोप कार्यक्रम आवलगाव येथे संपन्न झाला. या कार्यक्रमात एन एस एस चे डायरेक्टर डॉ. सोमनाथ खाडे सर यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. त्यांनी सांगितले की, "राष्ट्र उभारणीच्या कार्यात समाज भान ठेवून काम करणारा तरुण म्हणजे राष्ट्रीय सेवा योजनेचा स्वयंसेवक आहे. विद्यार्थ्यांनी समाजातील समस्या सोडविण्यासाठी नेहमी तत्पर आणि जागरूक असेल पाहिजे. समाजात बदल घडवायचा असेल तर त्याची सुरुवात स्वतःपासून केली पाहिजे. व आपल्या महापुरुषांचे आदर्श डोळ्यासमोर ठेवून आपले कार्य नेहमी समाज हितासाठी केले पाहिजे. "शिबिराच्या सात दिवसांच्या कालावधीत ग्रामस्वच्छता, जनजागृती, पर्यावरण संवर्धन, जलसंधारण, आरोग्यविषयक उपक्रम, प्लास्टिक मुक्त भारत अशा विविध सामाजिक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. आनंदी देशमुख

"या शिबिरातून विद्यार्थ्यांना समाजसेवेचे महत्त्व समजले. आम्ही समाजातील समस्यांची सोडवणूक करण्यासाठी तयार आहोत."
- प्रा. खंडू नखडे, कार्यक्रमाधिकारी
"या शिबिरातून आम्हाला समाजसेवेचे महत्त्व समजले. आम्ही समाजातील समस्यांची सोडवणूक करण्यासाठी तयार आहोत."
- सौरव उबाळे, विद्यार्थी प्रतिनिधी

सर हे होते तसेच या कार्यक्रमाचे प्रस्ताविक कार्यक्रमाधिकारी प्रा. भागवत गोरे यांनी केले. कार्यक्रमाधिकारी यांनी डॉ. ज्ञानेश्वर खोजे व प्रा. नऊखंडे सर कार्यक्रमाधिकारी यांनी आभार प्रदर्शन केले तर सूत्रसंचालन डॉ. ऋषी बाबा शिंदे यांनी केले. यावेळी गावातील नागरिक व प्राध्यापक कर्मचारी वर्ग मोठ्या प्रमाणावर उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अंतर्गत विद्यार्थ्यांनी केलेल्या कामाची सराहना करण्यात आली.

कवितेच्या लाटावर...

दोष काय होता
गालगालगा गालगालगागा
गडलवृत्त- वागुरा-मीलतोया
शांत होत आहे निखारा माझा
दोष काय होता विचारा माझा
रोज रोज मागायचा सल्ला तो
आज काय चुकला इशारा माझा
आसपास शेजार नावापुरता
तोच शाप अन कोंडमारा माझा
शांत संयमाने करा लेखाजोखा
यकटोक सांगा पसारा माझा
काल थांबतो का कुणासाठी, चल
बांध मोजका हा पसारा माझा
एकटाच का मित्र कन्हतो आहे
जीव लावणारा विचारा माझा
पेन, पुस्तके अन वहा गडलेल्या
हाच काय तो सातबारा माझा
© *रज्जाकश्रीख*
श्रीरामपूर 966 577 8558

त्या काळोख्या रात्री...!
तेव्हां त्या काळोख्या रात्री...!
पुत्र होऊन चलले
केव्हातरी पहाईला
स्वप्न होऊन उमलले...१...
सोनसळी तुनी दल
पानावर पडले,
सोन किरणात आशा
अंधारात उजळले...२...
पारिजात बहरला
सांडती प्राजक फुले
आंजळीत झेलताना
सुख ते विभावले...३...
उन्हाळ्याच्या काळीनीत
होऊ चांदणे हसले
दरदळ दूर दूर
जणू आनंद च फुले...४...
अंधारल्या वाटेवर
गुढे नव्याने हसले,
नियतीच्या आंजळीत
तारे जणू प्रकाशले...५...
निमगाच्या काट्याकुट्या
नि हेलात रुतले
अंगापात माझ्या सडा
दारी प्राजक फुले...६...
- सौ. वैशाली महाडिक

कवितेच्या लाटावर...

राधा
कृष्णनामाच्या धाराचा मंच आहे, ती राधा
प्रेमभक्तीच्या भावांचे हृद आहे, ती राधा
यमुनेच्या काठावर स्वप्नीची वीण विणते,
मुल्ल्याच्या सुराचा आनंद आहे, ती राधा
कुलांच्या पाकळ्यात जशी दवळीची लाज,
निर्मळ भावनांचा प्रबंध आहे, ती राधा
डोळ्यांत तिच्या कृष्णरागेचे गुड आकाश,
अखंड वेगचा सुरांग आहे, ती राधा
विहाराच्या ज्वललेली गीत गाते शांत,
दुःखातून उमललेला आनंद आहे, ती राधा
चांदण्यांच्या वाटेवर चालते ध्यानमग्न,
भक्तीच्या मार्गाचा प्रबंध आहे, ती राधा
मनाच्या मंदिरात दीप जळतो अविचल,
आत्म्याच्या शांततेचा हृद आहे, ती राधा
वान्यांत कुजवलेले कृष्णनाम हलुवार,
प्रेमाच्या सागराचा हृद आहे, ती राधा
काळ्या ओघातही अडक उभी राहते,
शाश्वत भक्तीचा आनंद आहे, ती राधा
अभ्रुयेथी सपलेले स्मित तिचे,
विराटीत भक्तीचा हृद आहे, ती राधा
गोपनाच्या गाण्यात निवेच नाव,
कृष्णप्रेमाचा सुंदर प्रबंध आहे, ती राधा
मनाच्या वीणेवर एकच स्वर गुंजतो,
कृष्णनामाचा मकर हृद आहे, ती राधा
प्रेमाचा अर्ध जगाला शिकवणारी,
भक्तीच्या वाटेचा आनंद आहे, ती राधा
काल ओलांडूनही जिवंत राहिलेले प्रेम,
अनंत भावनांचा सुरांग आहे, ती राधा.
सौ. जयश्री अर्जुन मुंडे
अंबाजोगाई

आई तुला हा जन्म समर्पित !
तुच दिला ह्या जगण्याचा अधिकार
तुच केले हे मनावरी प्रमाचे संस्कार
तु सवयी चांगल्या लावल्या सान्या
तेव्हा त्या आवडत नव्हत्या खऱ्या
आज त्याची किंमत कळते मनाला.
जेव्हा जमी कोतुक मिळते आम्हाला
आवरते मी सारं, खरकटे तेवढे काढं तुच !
केर काढते पण बाहेर नेऊन ठेवं तुच !
अशी कामांची मी सेंटिंगच लावायचे
कधी कधी मग तुझे बोलणे बसायचे
चार कामांची ही तु शब्दासकी घायची
लाड करून घेतांना खूप मजजा गायची
सुस्ता जन्म नाही तु माणसपण दिलं
आपुलकी, आदर, प्रेमाने हे मडक भरलं
जेव्हा जिथे मनातून कोतुक माझं होतं
तेव्हा तिथे त्याचं सारं श्रेय तुझं असतं
तुझे उपकार नाही तुझं प्रेम आहे सारं
तुझ्या सारखं नाही कुणी हे मात्र खरं
तुझ्या प्रेमाला नाही तोड ब्रह्मांडात बरं
वाढदिवसानिमित्त तुला साष्टांग
नमस्कार!
सौ. प्रियंका गौरव जावळे,
संभाजीनगर,
PRIYAGAUURAV ©

माऊली
ज्ञानेश्वर माऊली
ठाव धावा पाऊली
ज्ञानेश्वरी वाचावी
सर्वांनी लक्ष देऊनी
माऊली माऊली
ज्ञानेश्वर माऊली
गीतेवर केली टिका
राम नाम घ्यावे फुका
भगवद्गीता आली
श्रीकृष्ण मुखानुनी
श्रीकृष्णाची सावली
ज्ञानेश्वर माऊली
ज्ञानोबाच्या रूपाने
अवतरली माऊली
नमन माझे सदा
ज्ञानोबा चरणी
अलकानंतसूत श्रीपाद दसरे
छ. संभाजीनगर,
मो. 9975950801

जे भाकरी देते ते शास
हसले ते आकाश सागर खवळे
कुडे हसले सवयंग इंद्रधनुचे
कुडे विली अतुल तखन भूक
कारे बावरे पयली परतवत भूक
इंधन हेची धन जग सारे हसवन
आग ओजती कुड काळे रंग इगारे
कधी आकाश प्रसवे आग प्रकाश
हे दीपस्तंभ विद्वती कोकळती सावकाश
हसला गरवा वास घरी नी दारी
ऊन कोवळे इगत मावळे हसल
निकितला पिणलेल्या या वाटा
ओळख नाकान्न परतल्या या लटा
धुस धुसांनी, जपे जपमाळ जगी
आग ओजती अहंकारी येताळ
मनाचे चालूच शरीराला सांभाळणे
देह सांभाळताना मनाचे झाले चाळणे
तत्त्वज्ञान ध्यासपिठावर विरजमान
गरजूची गदी मानते भाकरी नोकरी
मंत्र व तत्वज्ञान देते का नोकरी भाकरी ?
करावी विद्वती वाटे अन् आपलीच चाकरी.
जे जगणे शिकविले तेच भाकरी देते
तेच खरे जीवनी आनंदच देते
बोले तेव्हा चाले त्याची मग नाकदार
निरंध कर्मकांडाने जीवनी न हो घनकार.
विश्व दूत
अस्सो संनयनिस

अनाथाश्रम
माणसकीला काळीमा फासणा-या
अवतीभवती घडतात घटना
कुडे कच-यात कुडे रस्त्यावर
फेकती निघाप जीवांना
माणसकीला फुटती पंख
आश्रय देती अनाथ जीवांना
अनाथाश्रमात पालनपोषण
आधार मिळे अनाथांना
अन्नवस्त्र मिळे निवारा
आरोग्य शिक्षण जीवनाला
दत्तक योजनेतून कधी
पालकत्व मिळे अनाथाला
आधार देण्यास अनाथांना
निटविण्यास त्यांचे दुःख ताण
माणसकीचे जोपासूनी नाते
पूरूनी अश्रू मिळे समाधान
महात्मा संतांनी दिला संदेश
अरे माणसा माणूस हो
रंजल्या गांजल्याची कर सेवा
तूच अनाथांचा नाथ हो...
सुनिल माधने
सिद्धिविनायक मंदिराजवळ,
ज्योती नगर, जठारपेट, अकोला

मोबाईल
मोबाईल ने बाजी मारली
तंत्रज्ञानाने तर कमाल केली
घोडपत्ती खरी भुक्त जेवो
मोबाईल घडतात डरी सुटली.
मग त्याच मोबाईल वर येती
डाएट साठी हजार खेन
पैसे भरून पाट कमी करा
फक्त एवढेच करा वाटेल छान.
मोबाईल पाठी किती धालवा वेळ
पैसा आणि वेळेला किंमत शुन्य
खर्चा नात्याना विचारते तरी कोण
घरातल्या परीस बाहेरचे माय.
फक्त एकच राहिलाय मोबाईल
बाळावरवीर जन्मा येत नाथ
त्याचे अन्नमंतः च रडती कासमचे
मोबाईलच्या रौलमये धुसून जाय.
ज्याच्या त्याच्या हाती चपटी डबी
साया जगायी त्यात रडनीय खुबी
कोणाचे कोणावापुन उडत नाय
आबालवृद्धांनी दिसेआनंदी छबी.
नसता हाती मोबाईल तर मी पण
नसते लिहिले डोक्यात भरलेय उगा
विचारांचे सर्पण मनावर येईं दडपण
ताबासबांच्या मंडूचा पार झालायभुगा
कळते नकळत आपण कशाच्याही
आहारी पडतो, कळते पण सळतनाही
इदक्यात होतात कामे सारी पटकन
हवेनको ते मिळते, सवय सुटत नाही
माणूस किती पटकन जातो आहारी
गुरजेपेक्षा अधिक हाव वाढते खरी
पेशाची आवक किती झाली तरी
मोबाईल ने घरली त्याची नस खरी.
स्वप्नगथा सतीश आभयेंतकर